

WICEMARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO

Mariusz Kleszczewski

26
T. K. Skogtowski
→ sygnalizacja z procedury
KIEROWNIK ZESPÓŁU
ds. zdrowia Psychicznego
Katowice, dnia 13 grudnia 2012 r.
ZD. PiS. 9011.2.50.2012
Grzegorz Błażewicz
13.12.2012

BIURO RZECZNIKA PRAW PACJENTA	
Wpłynęło:	2012 -12- 17 data
Znak:	RzPP 20187

Pani
Krystyna Barbara KOZŁOWSKA

Rzecznik Praw Pacjenta
RZECZPOSPOLITA POLSKA

Stanisław Pani Rzecznik

Odpowiadając na pismo nr RzPP-ZZP-075-12-1/KAS/12 z dnia 7 listopada br. odnośnie etapu realizacji zadań wynikających rozporządzenia RM z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz.U. 2011, Nr 24 poz. 128), w szczególności:

- 1) zadania 1.1.2. określonego w załączniku 1. cz. II. do ww. rozporządzenia tj. „opracowanie regionalnego programu promocji zdrowia”,
- 2) celu szczegółowego 2.1. określonego w załączniku 1. cz. II. do ww. rozporządzenia tj. „upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej”,
- 3) celu szczegółowego 2.2. określonego w załączniku 1. cz. II. do ww. rozporządzenia tj. „upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego”,
- 4) celu szczegółowego 2.4. określonego w załączniku 1. cz. II. do ww. rozporządzenia tj. „skoordynowania różnych form opieki i pomocy”, w szczególności zadania 2.4.3. tj. „realizacja, koordynowanie i monitorowanie regionalnego programu ochrony zdrowia psychicznego”.

informuję, co następuje:

Dot. celu szczegółowego 2.4. określonego w załączniku 1. cz. II. do ww. rozporządzenia, w tym zadania 2.4.3. (tj. opracowanie regionalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, powołanie wojewódzkiego zespołu koordynującego realizację Programu, realizacja, koordynowanie i monitorowanie Programu, przygotowanie przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej oraz aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi).

Urząd Marszałkowski
Województwa Śląskiego
ul. Ligonia 46
40-037 Katowice
tel. +48 (32) 207 82 87
fax +48 (32) 207 82 88
m.kleszczewski@slaskie.pl
www.slaskie.pl

ZESPÓŁ ds. ZDROWIA PSYCHICZNEGO	
WPLYNĘŁO 18 GRU. 2012 {data}	
Znak	RzPP-ZZP- 075-12-2112

Przystępując do realizacji Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, Samorząd Województwa Śląskiego przygotował projekt **Śląskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015 (ŚPOZP)**. Prace nad Programem rozpoczęte zostały w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej w roku 2010. W wyniku toczących się działań nad dokumentem, wypracowana została pierwsza wersja projektu **ŚPOZP**, przyjętego Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego, która następnie przekazana została do Ministerstwa Zdrowia. Minister Zdrowia pełniący funkcję koordynatora Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego przekazał powyższy dokument do Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, celem zbadania zgodności przygotowanego projektu **ŚPOZP** z dokumentem NPOZP.

Przygotowany dokument określa strategię działań mających na celu ograniczenie występowania zagrożeń zdrowia psychicznego osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin oraz zapewnienie dostępności do świadczeń psychiatrycznej opieki zdrowotnej. W celu zasięgnięcia opinii publicznej na temat przygotowanego projektu Programu i umożliwienia zgłoszenia zainteresowanym stronom uwag i propozycji, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne opracowanego dokumentu. Konsultacjom społecznym poddany został dokument, w którym zaproponowano stworzenie i wdrożenie nowoczesnego, kompleksowego modelu opieki psychiatrycznej zaś zaproponowane w nim zmiany służyć mają poprawie funkcjonowania psychiatrycznej opieki zdrowotnej regionu. Zadaniem nowoczesnej psychiatrycznej opieki zdrowotnej jest zapewnienie równowagi pomiędzy opieką środowiskową a szpitalną, upowszechnienie środowiskowego modelu opieki psychiatrycznej z innowacyjnymi rozwiązaniami organizacyjnymi oraz zastąpienie bardziej opiekuńczego modelu instytucjonalnego, modelem środowiskowym. Po zakończeniu konsultacji społecznych i wprowadzeniu zgłoszonych przez stronę społeczną uwag, przygotowana została druga wersja projektu Programu, skierowanego w listopadzie 2011 r. do Agencji Oceny Technologii Medycznych celem zasięgnięcia opinii, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm., tekst jednolity), nakładającej na jednostki samorządu terytorialnego realizujące i finansujące programy zdrowotne obowiązek przekazania projektu programu do ww. Agencji celem jego zaopiniowania. W grudniu 2011 r. do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego wpłynęła przygotowana na zlecenie Ministra Zdrowia opinia nt utworzonego w województwie **ŚPOZP**. Przesłana przez Ministra Zdrowia ocena merytoryczna podejmowanych zadań oraz zgodności z NPOZP jest opinią pozytywną.

Projekt **ŚPOZP** obejmuje swym zasięgiem obszar województwa śląskiego oraz określa regionalny model opieki psychiatrycznej. Przedstawia strategię

działań, mających na celu ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego ludności województwa, poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskiego otoczenia oraz zapewnienie dostępności do świadczeń psychiatrycznej opieki zdrowotnej. Realizacja Programu przyczyni się do poprawy funkcjonowania psychiatrycznej opieki zdrowotnej regionu. Nowoczesna psychiatryczna opieka zdrowotna wprowadzić ma równowagę pomiędzy opieką środowiskową a szpitalną, zastępując tradycyjny system, zdominowany przez duże szpitale dla psychicznie chorych, systemem środowiskowym. Program powstał ze względu na potrzeby zdrowotne i konieczność zorganizowania w regionie nowoczesnego, kompleksowego systemu opieki psychicznej. Zadaniem Programu jest zapobieganie zaburzeniom psychicznym, a także unowocześnienie leczenia psychiatrycznego, poprzez upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, zapewnienie osobom dotkniętym zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym tj. upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej, zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego oraz aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.

W przygotowanym projekcie dokumentu założono iż Program wdrażany zostanie za pomocą tzw. programów wykonawczych tj.:

- regionalnego programu promocji zdrowia psychicznego,
- programu informacyjno-edukacyjnego sprzyjającego postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałającego dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wojewódzkiego programu poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej,
- wojewódzkiego programu rozwoju zróżnicowanych form wspierania zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wojewódzkiego programu zwiększania dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym zwłaszcza form niezbędnych do tworzenia centrów zdrowia psychicznego,
- planu stopniowego zmniejszania i przekształcania dużych szpitali psychiatrycznych w placówki wyspecjalizowane, zapewniające profilowane usługi zdrowotne z jednoczesnym przenoszeniem zadań

podstawowej psychiatrycznej opieki stacjonarnej do oddziałów psychiatrycznych szpitali ogólnych.

Zgodnie z projektem **ŚPOZP** wszystkie przytoczone wyżej programy powinny zostać opracowane i zatwierdzone do realizacji po przyjęciu przez Zarząd Województwa Śląskiego dokumentu **ŚPOZP**.

Do koordynowania zadań związanych z wdrażaniem, monitorowaniem i ewaluacją postępów realizacji **ŚPOZP** Marszałek Województwa Śląskiego, w listopadzie 2011 r. powołał Wojewódzką Radę Zdrowia Psychicznego – zespół koordynujący Program.

W trakcie oczekiwania na opinię dokumentu rozpoczęto prace nad opracowaniem przywołanych wyżej projektów programów wykonawczych oraz przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Po 11 miesiącach od momentu przekazania do Agencji Oceny Technologii Medycznych projektu **ŚPOZP**, ww. AOTM wydała negatywną opinię projektu dokumentu.

Dot. zadania 1.1.2. oraz celu szczegółowego 2.2. określonego w załączniku 1. cz. II. do ww. rozporządzenia (tj. opracowanie regionalnego programu promocji zdrowia, upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego).

Na chwilę obecną przygotowane zostały projekty następujących programów wykonawczych do projektu **ŚPOZP**: tj.:

- regionalnego programu promocji zdrowia psychicznego,
- programu informacyjno-edukacyjnego sprzyjającego postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałającego dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wojewódzkiego programu poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej,
- wojewódzkiego programu rozwoju zróżnicowanych form wspierania zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi.

Oczekiwanie na odpowiedź oraz wynik otrzymanej opinii spowodował, iż wszelkie działania związane z zatwierdzeniem dokumentów zostały opóźnione, w efekcie wstrzymane.

Dot. celu szczegółowego 2.1. określonego w załączniku 1. cz. II. do ww. rozporządzenia, (tj. upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej).

Jednym z celów głównych przygotowanego projektu **ŚPOZP** jest zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, wielostronnej i powszechnie dostępnej psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy, niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Cel ten realizowany będzie za pomocą celu szczegółowego, mającego za zadanie upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej - wdrożenie modelu zintegrowanej, środowiskowej opieki psychiatrycznej, w tym między innymi utworzenie na terenie województwa sieci Centrów Zdrowia Psychicznego. Do jego realizacji niezbędne jest opracowanie *Wojewódzkiego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, z uwzględnieniem utworzenia centrów zdrowia psychicznego oraz Planu stopniowego zmniejszania i przekształcania dużych szpitali psychiatrycznych w placówki wyspecjalizowane, zapewniające profilowane usługi zdrowotne z jednoczesnym przenoszeniem zadań podstawowej psychiatrycznej opieki stacjonarnej do oddziałów psychiatrycznych szpitali ogólnych* (tj. dwóch ww. programów wykonawczych).

Przed przystąpieniem do prac nad opracowaniem *Wojewódzkiego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, z uwzględnieniem utworzenia centrów zdrowia psychicznego oraz Planu stopniowego zmniejszania i przekształcania dużych szpitali psychiatrycznych w placówki wyspecjalizowane, zapewniające profilowane usługi zdrowotne z jednoczesnym przenoszeniem zadań podstawowej psychiatrycznej opieki stacjonarnej do oddziałów szpitali ogólnych*, planuje się zlecenie wykonania „Analizy uwarunkowań (organizacyjnych, prawnych, finansowych i kadrowych) dostosowania zakładów leczenia psychiatrycznego do wymogów rozporządzenia RM w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz analizy potrzeb i dostępności świadczenia tego rodzaju usług”. Dopiero na jej podstawie przygotowane zostaną ww. projekty programów. Zakłada się, iż zadania te będą realizowane w roku 2013.

Optymalnym modelem organizacyjnym środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej opisanym w projekcie **ŚPOZP**, jest **Centrum Zdrowia Psychicznego**, w którym opiekę psychiatryczną sprawuje stały profesjonalny, wielospecjalistyczny zespół terapeutyczny, koordynujący opiekę nad pacjentem we wszystkich formach opieki. Model ten zapewnia osobom z zaburzeniami psychicznymi opiekę i wsparcie, umożliwiające im funkcjonowanie we własnym środowisku społecznym, stwarzając godne warunki życia, respektując ich prawa obywatelskie i zapewniając integrację społeczną. Wprowadzenie ww. modelu opieki psychiatrycznej wymaga skoordynowanych działań organów

samorządowych, wspieranych przez lokalną społeczność, jak również politykę społeczną państwa. W modelu tym główny ciężar opieki spoczywa na formach leczenia skupionych poza szpitalem. Celem tworzenia **Centrum** jest wprowadzenie nowoczesnego, sprawdzonego modelu opieki psychiatrycznej, służącego poprawie jakości leczenia psychiatrycznego (dostępności, ciągłości i skuteczności, ograniczającego rozmiary i negatywne skutki hospitalizacji, również koszty opieki psychiatrycznej), pozwalającego na uruchamianie inicjatyw i zasobów społecznych, przeciwdziałającego stygmatyzacji i wykluczeniu chorych obywateli oraz zapewniającego warunki do społecznej integracji osób z tego rodzaju zaburzeniami.

Mając na uwadze zapisy projektu **ŚPOZP**, Samorząd Województwa zorganizował spotkanie robocze z samorządami powiatów nt planów tworzenia na terenie województwa śląskiego Centrów Zdrowia Psychicznego, celem uzyskania informacji co do planowanych zamierzeń samorządów odpowiedzialnych za kreowanie polityki zdrowotnej na swoim terenie. Z przekazanych informacji wynika, że problemem w tworzeniu Centrów Zdrowia Psychicznego jest brak środków finansowych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, brak wsparcia finansowanego z budżetu państwa w tworzeniu tego rodzaju placówek, ograniczenia w finansowaniu świadczeń przez NFZ, braki kadrowe w wybranych zawodach istotnych dla psychiatrycznej opieki zdrowotnej: personelu medycznego średniego i wyższego szczebla, specjalistów psychiatrów, pielęgniarek środowiskowych, terapeutów zajęciowych, psychologów oraz pracowników socjalnych. Największym problemem są jednak ograniczone środki finansowe na realizację powyższych działań bądź ich całkowity brak.

Niewystarczające środki finansowe w budżetach samorządów województwa oraz brak wsparcia finansowego ze strony budżetu państwa powoduje znaczące opóźnienia w realizacji zadań wynikających z NPOZP, w tym tworzenia Centrów Zdrowia Psychicznego. Biorąc pod uwagę istniejącą sytuację w opiece psychicznej Zarząd Województwa czyni wszelkie starania w pozyskaniu owych środków na zrealizowanie założonych przez siebie celów.

Pomimo braku oficjalnego dokumentu (**ŚPOZP**) Zarząd Województwa Śląskiego przystąpił do realizacji zadań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

W zakresie działań związanych z promocją i ochroną zdrowia psychicznego Samorząd Województwa Śląskiego przeprowadził na obszarze województwa śląskiego kampanię społeczną przeciwdziałającą dyskryminacji i stygmatyzacji osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi. W ramach kampanii prowadzone były działania informacyjno-edukacyjne w środkach masowego przekazu, publicznych

środkach komunikacji miejskiej oraz na stronach internetowych: jednostek samorządu terytorialnego, placówek oświatowo-wychowawczych, jednostek kulturalnych, placówek ochrony zdrowia, służb opieki społecznej i rynku pracy, ośrodków interwencyjnych i ratowniczych (policji, pogotowia ratunkowego) oraz organizacji pożytku publicznego, działających w obszarze zdrowia psychicznego.

W działaniach na rzecz ochrony zdrowia partnerami podmiotów odpowiedzialnych za problematykę zdrowia, z punktu widzenia odpowiedzialności za zdrowie psychiczne, są organizacje pozarządowe. Popierając zaangażowanie się tych podmiotów w działania na rzecz ochrony zdrowia psychicznego oraz poprawę sytuacji życiowej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi m.in. poprzez upowszechnianie wiedzy o zdrowiu psychicznym czy rozwijanie u osób umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu, samorząd województwa podjął współpracę z ww. organizacjami udzielając im wsparcia finansowego w postaci dotacji przyznanych na realizowane przez nich zadania, w ramach składanych ofert konkursowych i pozakonkursowych. Wsparcie to skierowane było na upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o zdrowiu psychicznym, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, zapobieganie zaburzeniom psychicznym, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu oraz zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Podejmując działania na rzecz zdrowia psychicznego zorganizowano również konferencję mającą na celu ukazanie mieszkańcom regionu problemu występowania zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży oraz przekazanie informacji pomocnych podczas planowania działań profilaktycznych, umożliwiających uniknięcia zagrożeń jakie niosą ze sobą nierozpoznane i nieleczone zaburzenia psychiczne. Konferencja skierowana została do grup zawodowych pracujących z dziećmi i młodzieżą na terenie województwa śląskiego (pedagodzy i wychowawcy, pracownicy socjalni itp.). Dla przełamania stereotypów dotyczących zdrowia psychicznego zorganizowano wystawę prac artystycznych osób z zaburzeniami psychicznymi, mającą uświadomić społeczeństwu, jak często wypowiedane sądy na temat osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi są niesprawiedliwe i krzywdzące.

Prowadzone działania informacyjno-edukacyjne rozpoczęto cyklem warsztatów szkoleniowych, skierowanych do grup zawodowych stykających się w swej pracy z osobami dotkniętymi schorzeniami o podłożu psychicznym (przechodzącymi kryzys i będącymi w stanach depresyjnych), których rola przy rozpoznawaniu symptomów zaburzeń depresyjnych jest znacząca, mających również duży wpływ na kształtowanie postaw społecznych (psycholodzy, przedstawiciele instytucji edukacyjnych,

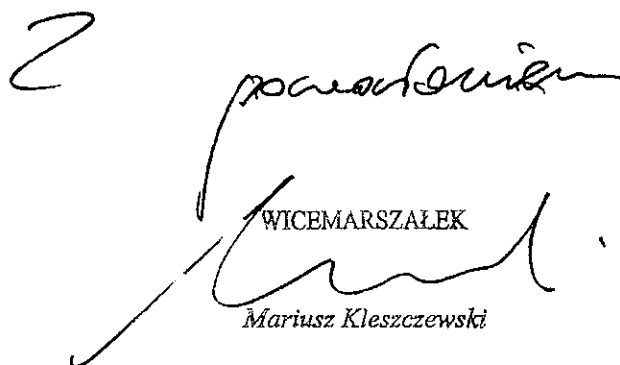
położne i pielęgniarki środowiskowe, pracownicy służb interwencyjnych – funkcjonariusze policji).

Celem całego cyklu warsztatów było przede wszystkim podniesienie kompetencji potrzebnych przy rozpoznawaniu symptomów zaburzeń depresyjnych, nabycie umiejętności w nawiązaniu kontaktu z osobą z omawianymi zaburzeniami, jak również wypracowanie strategii działań w przypadku rozpoznania symptomów depresyjnych lub tendencji samobójczych u osób z zaburzeniami depresyjnymi. W ramach warsztatów przeszkolonych zostało ponad 90 osób.

Dla upowszechnienia wiedzy na temat zdrowia psychicznego Samorząd Województwa wyemitował również na antenie wybranej stacji radiowej cykl pięciu audycji dotyczących najczęściej występujących w społeczeństwie zaburzeń psychicznych: autyzmu, depresji, demencji, nerwicy i schizofrenii.

Kluczowym celem powyższych działań było zwiększenie świadomości społecznej w zakresie korzyści płynących z promocji zdrowia oraz przeciwdziałanie stygmatyzacji i dyskryminacji osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania.

Mając na uwadze stan zdrowia psychicznego mieszkańców oraz rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych, rejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej województwa, Zarząd Województwa Śląskiego wdrożenie Programu uważa za jedno z działań priorytetowych, jednak realizacja założonych celów będzie trudna do osiągnięcia, z uwagi na brak niezbędnych środków finansowych.

Z poważaniem

WICEMARSZAŁEK
Mariusz Kleszczewski